

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Błazowa na lata 2023 – 2025

Błazowa 2022

Spis treści

Wprowadzenie	str. 3
1. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny	str. 4
2. Charakterystyka społeczno – demograficzna Gminy Błazowa	str. 5
2.1 Lokalizacja Gminy Błazowa	str. 5
2.2 Dane demograficzne	str. 6
2.3 Diagnoza sytuacji mieszkańców Gminy Błazowa w oparciu o podstawowe problemy społeczne	str. 8
3. Gminne zasoby instytucjonalne	str. 19
4. Analiza SWOT	str. 20
5. Cele Programu	str. 23
6. Realizatorzy Programu	str. 23
7. Realizacja Programu	str. 24
8. Rezultaty Programu	str. 26
9. Źródła finansowania Programu	str. 26
10. Monitoring i ewaluacja Programu	str. 27

Wprowadzenie

Rodzina stwarza fundamentalne i determinujące środowisko opiekuńczo – wychowawcze w życiu każdego człowieka. Przekazuje ona wiele doznań i emocji, a poprzez swoją strukturę, unikalny kształt, a także wyjątkową sieć relacji, ról i funkcji wewnętrznych i zewnętrznych oraz własne nawyki, stanowi o późniejszym dojrzywaniu dziecka oraz rozwoju jej dorosłych uczestników.

Skoro odpowiednie normy i słuszne wartości funkcjonowania rodziny budują dojrzałą osobę cechującą się m.in. odpowiedzialnością, roztropnością czy zrównoważonym podejściem do problemów życiowych – to wszystkie niewydolności życia rodzinnego zaburzają psychikę człowieka, a w efekcie tego dochodzi do zachowań negatywnych, niepożądanych w postaci uzależnień na przykład od: alkoholu, narkotyków, hazardu czy też do występowania różnych form przemocy: fizycznej, psychicznej, seksualnej i innych skrajnie negatywnych zachowań.

Mając na względzie wsparcie życia rodzinnego, a zwłaszcza zapobieganie jego rozpadowi, potrzebna jest permanentna ochrona rodziny, nastawiona na regenerację jej optymalnej sprawności w wypełnianiu funkcji, do której jest powołana. Organizacjami wyznaczonymi do wykonywania tej misji są uprawnione kadry służb społecznych, które na podstawie obowiązujących aktów prawnych świadczą usługi pomocowe odnośnie poprawy stanu wydolności rodzin.

Jednym z dokumentów prawnych jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która w jasny i precyzyjny sposób określa m.in. zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zakres zadań administracji publicznej w kontekście wspierania rodziny.

Na poziomie gminnym – do zadań administracji publicznej zgodnie z art. 176 pkt 1 ww. ustawy – należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Biorąc pod uwagę treść wymienionego artykułu – powstał Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Błazowa na lata 2023 – 2025. Dokument został opracowany na podstawie wnikliwej diagnozy głównych dysfunkcji występujących w rodzinach z terenu Gminy Błazowa i jest kluczowym dokumentem tworzącym mapę do ich całościowego eliminowania przy użyciu lokalnego potencjału społecznego.

Podstawowym założeniem Gminnego Program jest:

**Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji
opiekuńczo – wychowawczych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się winny nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną

biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (m.in. pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja). Pomoc rodzinom przeżywającym kryzys powinny świadczyć lokalne służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, przy zachowaniu zasad wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Pozostawienie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu swoich funkcji bez odpowiedniego wsparcia i pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie konsekwencjami na wielu płaszczyznach, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci i ich przyszłość. W celu zapobiegania i rozwiązywania istniejących problemów z jakimi borykają się rodziny a także by móc je kompleksowo wspierać należy opracować gminny program wspierania rodziny, którego realizacja należy do zadań własnych gminy.

Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie trzyletniego programu wspierania rodziny w Gminie Błazowa lata 2023 – 2025. Priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

1. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny:

Jak przytoczono w części wstępnej niniejszego dokumentu – podstawą prawną do opracowania i realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Błazowa na lata 2023 – 2025 jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Przedstawiany Program jest również zgodny z przepisami dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny, a w szczególności z:

- 1) Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej
- 2) Ustawą z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- 3) Konwencją o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.
- 4) Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
- 5) Ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
- 6) Ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
- 7) Ustawą z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- 8) Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- 9) Ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

- 10) Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- 11) Ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
- 12) Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

a także zgodny z zapisami:

- 1) Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Błażowa na lata 2021 – 2026
- 2) Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Błażowa na lata 2021 – 2025
- 3) Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomani w Gminie Błażowa na 2022 rok

2. Charakterystyka społeczno – demograficzna Gminy Błażowa:

Odpowiednia znajomość reguł i praw występujących w społeczności Gminy Błażowa oraz ich trafna diagnoza to warunek doboru efektywnych działań pomocowych Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Błażowa na lata 2023 – 2025. Przeprowadzając analizę społeczno – demograficzną gminy wskazane jest dokładne zbadanie występujących zaburzeń w funkcjonowaniu rodzin z terenu gminy – charakteryzując również na wstępie podstawowe informacje na temat demografii mieszkańców oraz samego położenia gminy.

2.1 Lokalizacja Gminy Błażowa:

Gmina Błażowa usytuowana jest w środkowej części Województwa Podkarpackiego w odległości około 20 km na południe od centrum Rzeszowa oraz około 350 km na południowy – wschód od stolicy Polski Warszawy. Administracyjnie należy ona do powiatu rzeszowskiego, w którym bezpośrednio sąsiaduje z gminami: Lubenia, Tyczyn, Dynów i Hyżne – natomiast w powiecie strzyżowskim graniczy z Gminą Niebylec, a w powiecie brzozowskim z Gminą Nozdrzec i Gminą Domaradz. Siedzibą władz administracyjnych jest miasto Błażowa.

Gmina Błażowa jest położona w regionie Pogórza Środkowobeskidzkiego, na Pogórzu Dynowskim na wysokości 230 – 440 m n.p.m., wzdłuż dolin rzeki Strug i Ryjak. Gmina ma charakter podmiejskiej gminy rolniczej. Najbliższe przejścia graniczne znajdują się w odległości 75 km – przejście graniczne na Ukrainę w Medyce i około 70 km – przejście graniczne na Słowację w Barwinku.

Rys. nr 1. Mapa Gminy Błazowa.

Pod względem podziału kraju na jednostki administracyjne samorządu terytorialnego Gmina Błazowa jest gminą miejsko – wiejską. Obszar gminy obejmuje całościową powierzchnię ponad 112,6 km², z czego na miasto Błazowa przypada – 4,24 km², natomiast na przynależne do gminy wsie takie jak: Białka, Błazowa Dolna, Błazowa Dolna – Mokłuczka, Błazowa Górna, Futoma, Kąkolówka, Kąkolówka – Ujazdy, Lecka, Nowy Borek i Piątkowa przypada – 108,36 km².

2.2 Dane demograficzne:

Zgodnie z informacjami pozyskanymi z Urzędu Miejskiego w Błazowej – na dzień 31.12.2021 roku teren Gminy Błazowa zamieszkiwało łącznie 10 837 osób. W stosunku do lat poprzednich przedstawiona liczba mieszkańców nie uległa zasadniczej zmianie, utrzymując się niemal na stałym poziomie, co obrazuje poniższa Tabela nr 1.

Tabela nr 1. Liczba ludności w Gminie Błazowa w latach 2019 – 2021.

Wyszczególnienie		2019	2020	2021
Liczba ludności ogółem		10 881	10 863	10 837
w tym:	kobiety	5 484	5 475	5 468
	mężczyźni	5 397	5 388	5 369
w tym:	z obszaru miejskiego	2 096	2 101	2 095
	z obszaru wiejskiego	8 785	8 762	8 742
Liczba ludności w przeliczeniu na 1 km ²		96	96	96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Błazowej.

Gminę Błazowa wg stanu na dzień 31.12.2021 r. zamieszkiwało 10 837 mieszkańców, z czego 5 468 stanowiły kobiety, a 5 369 mężczyźni. Zgodnie ze statystykami – struktura ludności według grup wiekowych i płci przedstawiała się następująco: kobiety w wieku przedprodukcyjnym (0 lat – 17 lat) stanowiły 1 043 osoby, mężczyźni w wieku przedprodukcyjnym (0 lat – 17 lat) stanowili 1 072 osoby, kobiety w wieku produkcyjnym (18 lat – 60 lat) stanowiły 3 059 osób, mężczyźni w wieku produkcyjnym (18 lat – 65 lat) stanowili 3 589 osób, natomiast kobiety w wieku poprodukcyjnym (61 lat i więcej) stanowiły 1 366 osób, a mężczyźni w wieku poprodukcyjnym (66 lat i więcej) stanowili 708 osób. W stosunku do roku 2019 r. liczba ludności zmalała o 44 osoby.

Analizując podane zestawienie w podziale na płeć mieszkańców gminy – można stwierdzić, że liczba kobiet na przestrzeni kolejnych lat kalendarzowych nieznacznie przewyższała liczbę mieszkających tu mężczyzn. Licząc od roku 2019 – ilościowa różnica pomiędzy dwoma płciami wynosiła kolejno 87, 87 oraz 99 osoby. Zasadniczą różnicę w liczbie ludności gminy można zaobserwować za to w podziale na obszar zamieszkania. Wskazana rozbieżność wydają się jednak być współmierna do zróżnicowanej powierzchni miejskich i wiejskich terenów gminy, na których średnia gęstość zaludnienia wynosiła w podanych latach 96 osób.

Średni przyrost naturalny natomiast kształtował się na ujemnym poziomie – 1, co wynika bezpośrednio z analizy danych wymienionych w poniższej Tabeli nr 2 obrazującej ruch naturalny w Gminie Błazowa.

Tabela nr 2. Ruch naturalny w Gminie Błazowa w podziale na lata 2019 – 2021.

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba urodzeń	104	100	113
Liczba zgonów	115	126	130
Przyrost naturalny	- 11	+ 26	- 17
Liczba zawartych związków małżeńskich	52	49	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Błazowej.

Z przedstawionego powyżej zestawienia wynika, iż corocznie liczba zawieranych związków małżeńskich utrzymuje się na zbliżonym poziomie, jednakże dla przypomnienia warto nadmienić, iż jeszcze 2016 zawieranych małżeństw było 138, tak w 2021 zaledwie 51. Niewątpliwie taka sytuacja w głównej mierze wynika z panującego w tym czasie stanu epidemii, który obowiązywał od 20.03.2020 r. i towarzyszącym przy tym ograniczeniom dotyczącym organizacji imprez, w tym wesel.

2.3 Diagnoza sytuacji mieszkańców Gminy Błażowa w oparciu o podstawowe problemy społeczne:

Przeprowadzając wnikliwą charakterystykę realnej kondycji życiowej mieszkańców Gminy Błażowa – w kontekście występujących trudności i dysfunkcji życia rodzinnego – należałoby przeanalizować główne tematy z obszaru poszczególnych problemów społecznych.

Zdefiniowanie wybranych dysfunkcji w aspekcie gminnym szczegółowo opisuje stan życia społeczeństwa w regionie. Miarą istniejących deficytów społeczności lokalnej, może być zastosowanie statystycznego ujęcia całkowitej liczby rodzin i osób otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej właśnie z uwagi na wybrane dysfunkcje społeczne, co zaprezentowane zostało w Tabeli nr 3 z podziałem na lata 2019, 2020, 2021.

Tabela nr 3. Powody trudnej sytuacji życiowej w rodzinach na przestrzeni kolejnych lat kalendarzowych 2019 – 2021.

Powód trudnej sytuacji życiowej		2019		2020		2021	
		Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo		112	214	105	181	108	192
Sieroctwo		0	0	0	0	0	0
Bezdomność		3	3	5	5	3	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa		0	0	5	26	8	43
Bezrobocie		54	130	56	128	54	116
Niepełnosprawność		84	173	68	118	64	96
Długotrwała lub ciężka choroba		105	252	101	215	91	154
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego		8	24	2	5	1	4
w tym:	Rodziny niepełne	7	16	2	5	0	0
	Rodziny wielodzietne	1	8	0	0	0	0
Przemoc w rodzinie		2	7	1	4	1	2
Alkoholizm		9	12	8	10	4	8
Narkomania		0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego		1	1	2	2	2	4
Zdarzenie losowe		1	1	3	7	4	9
Sytuacja kryzysowa		0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania rocznego z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach (MRPiPS-03)

Interpretując dane znajdujące się w Tabeli nr 3 ewidentnie można zauważyć, że spośród wszystkich wymienionych powodów trudnej sytuacji życiowej rodzin, stanowiących przesłanki do przyznania świadczeń z pomocy społecznej w Gminie Błazowa dominuje problem ubóstwa oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. Następnie w powyższym zestawieniu plasują się niepełnosprawność i bezrobocie, natomiast znacząco poniżej lokuje się bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także problem alkoholizmu.

W powyższym zestawieniu bardzo istotną przesłanką z punktu widzenia społecznego jest bezrobocie, gdyż to brak pracy zarobkowej jest powodem kreowania w dużym stopniu dysfunkcji społecznych, które mają znaczący wpływ na optymalne funkcjonowanie rodziny wypaczając jej funkcje, doprowadzając tym samym do ubóstwa rodzin, a to właśnie owe ubóstwo jest najczęstszą przesłanką ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej. To bezrobocie prowadzi w dużej mierze do obniżenia materialnego statusu rodziny – wzrostu frustracji życiowej i deficytu poczucia własnej wartości, co następnie oddziałuje na wzrost aktów przemocy czy przestępczości oraz prowokuje alkoholizm, narkomanię itp.

Mając na uwadze statystyczne ujęcie bezrobocia na terenie Gminy Błazowa to zgodnie z Tabelą nr 3 w wyniku braku zatrudnienia Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Błazowej w 2019 roku udzielił pomocy finansowej 54 rodzinom, w których łącznie znajdowało się 130 osób, z kolei w 2021 roku były to również 54 rodziny, w których łącznie było 116 osób.

Stosunkowa niewielkie zmiany liczby rodzin korzystających ze wsparcia z tut. Ośrodka mogą być uwarunkowane ogólnym ustabilizowaną stopą bezrobocia na terenie gminy. Zgodnie bowiem z danymi GUS w odniesieniu do całkowitej liczby ludności w Gminie Błazowa udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w wieku produkcyjnym wynosił bowiem w 2019 roku – 3,01%, w 2020 roku – 5,68%, a w 2021 roku – 4,75%. Pomimo relatywnie niskiego bezrobocia w obrębie gminy – przeciwdziałanie oraz zapobieganie jego następstwom dalej jest źródłem zainteresowania wielu instytucji służb społecznych, o czym może świadczyć m.in. umieszczenie tej problematyki w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Błazowa na lata 2021 – 2026. Zmaganie się z negatywnymi skutkami bezrobocia jest zadaniem ważnym, bo ma wpływ na spadek poziomu ubóstwa w gminie, a w konsekwencji znaczącym obniżeniu się ilości mieszkańców pobierających świadczenia z pomocy społecznej.

Oprócz materialnego wspierania rodzin z terenu Gminy Błazowa – uprawniona potrzeba pomocy pojawia się zarówno odnośnie pokonywania przewodnich dysfunkcji życia rodzinnego w ramach występujących problemów zdrowotnych, nadużywania alkoholu, czy z występującą przemocą. Zgodnie z umieszczoną w niniejszym opracowaniu Tabelą nr 3 – w 2021 roku aż 64 rodzinom udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności, a 91 rodzinom przyznano pomoc ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę.

W Tabeli nr 4 przedstawiono ogólną liczbę osób i rodzin korzystających z finansowego wsparcia pomocy społecznej w latach 2019 – 2021 z uwzględnieniem również wydawanych świadczeń niepieniężnych.

Tabela nr 4. Zestawienie rodzaju świadczeń pobieranych z pomocy społecznej z podziałem na lata 2019 – 2021.

Wyszczególnienie		2019		2020		2021	
		Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin
Świadczenia z pomocy społecznej ogółem przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych		228	168	217	161	196	148
w tym:	świadczenia pieniężne	152	148	147	147	185	137
w tym:	świadczenia niepieniężne	82	58	77	53	18	16

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania rocznego z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach (MRPiPS-03).

Jak wynika ponadto z powyższego zestawienia – ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało kolejno w 2019 r. – 2,1 %, w 2020 r. – 2,0 % i 1,8 % w 2021 r. wszystkich mieszkańców Gminy Białowa. Na przestrzeni lat 2019 – 2021 zmalała liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia z pomocy społecznej z 228 (2019 rok) do 196 (2021 rok), co ma też przełożenie na liczbę rodzin objętych pomocą tj. 168 rodzin w 2019 roku do 148 rodzin w 2021 roku. Co istotne znacząco zmalała liczba świadczeń niepieniężnych z przyznanych mieszkańcom gminy – 82 decyzje we wspomnianym roku 2019 do zaledwie 18 decyzji przyznanych w roku poprzednim tj. 2021.

Część dzieci z rodzin korzystających ze pomocy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej objętych jest pomocą w formie dożywiania w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. W roku 2019 programem objęto 62 uczniów, ale już w 2021 r. zaledwie 2, co wynika z coraz większego zainteresowania rodzin uzyskaniem pomocy w formie świadczeń pieniężnych, z których rodziny ewentualnie pokrywają wydatki m.in. za posiłki dzieci w szkole.

W efekcie tego zdecydowaną większość wydatkowanych środków w kontekście szeroko rozumianego dożywiania stanowią zasiłki celowe wypłacane w ramach wspomnianego programu na zakup posiłku lub żywności, co też zostało zaprezentowane w poniższej Tabeli nr 5.

Tabela nr 5. Zestawienie świadczeń dot. dożywiania z podziałem na lata 2019 – 2021.

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Liczba decyzji, dzieci	Kwota zrealizowanych świadczeń	Liczba decyzji, dzieci	Kwota zrealizowanych świadczeń	Liczba decyzji, dzieci	Kwota zrealizowanych świadczeń
Zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”	185	88 440,00 zł	96	127 730,00 zł	100	123 780,00 zł
Dożywianie w szkole	62	15 514,96 zł	57	8 341,70 zł	2	651,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania rocznego z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych w naturze i usługach (MRPiPS-03).

Analizując z kolei Tabelę nr 6, w której zestawiono różne formy zrealizowanych świadczeń dla rodzin w ośrodku pomocy społecznej wynika, że w 2021 roku Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Błazowej objął wsparciem w formie świadczenia wychowawczego (tzw. 500+) – 1252 rodziny oraz 640 rodziny wsparciem w postaci świadczeń rodzinnych. Na ww. cele w 2021 roku tut. Organ wypłacił tym samym łączną kwotę 15 353 371,62 zł.

Tabela nr 6. Zestawienie zrealizowanych świadczeń dla rodzin z podziałem na lata 2019 – 2021.

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Kwota wypłaconych świadczeń	Liczba rodzin	Kwota wypłaconych świadczeń	Liczba rodzin	Kwota wypłaconych świadczeń
Świadczenia wychowawcze	1158	9 264 035,65 zł	1192	11 604 522,31 zł	1252	11 617 936,22 zł
Świadczenia rodzinne	763	3 761 277,56 zł	683	3 746 328,10 zł	640	3 735 435,40 zł
Dobry start	1369	410 700,00 zł	1372	411 600,00 zł	-	-
Za życiem	0	0,00 zł	3	12 371,11 zł	1	4 000,00 zł
Fundusz alimentacyjny	26	185 020,00 zł	25	182 801,00 zł	25	186 841,00 zł
Karta Dużej Rodziny	234	-	180	-	183	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań rzeczowo – finansowych MGOPS w Błazowej.

Wzrost wypłacanych świadczeń rodzinnych i wychowawczych wpłynął na poprawę sytuacji materialnej rodzin, co z kolei przełożyło się na zmniejszenie skali ubóstwa na terenie gminy. Pomimo to – w dalszym ciągu istnieje uzasadniona konieczność finansowego wsparcia najbardziej ubogich rodzin z dziećmi chociażby w postaci przyznawanych zasiłków okresowych czy świadczeń pieniężnych w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności.

Natomiast program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300,00 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymają świadczenie bez względu na dochód. Od roku 2021 realizacją tej formy wsparcia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z zapisami ustawowymi wysokości tych świadczeń tj. świadczenia wychowawczego i „Dobrego Startu” – nie są uwzględniane w dochodzie rodziny ubiegającej się o świadczenia z pomocy społecznej.

Z kolei z dniem 01.01.2017 r. weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” – przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny.

Należy tu wymienić zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, jednorazowe świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Ustawa zakłada także, że rodziny uprawnione mogą zostać objęte pomocą asystenta rodziny, o którym mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, a także poradnictwa w zakresie przezwyciężania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Dostępną pomoc koordynować ma asystent rodziny, którego zadaniem będzie wsparcie i towarzyszenie emocjonalne, zapoznanie kobiety w ciąży i rodziny z Informatorem „Uprawnienia w ramach ustawy dla kobiet w ciąży i rodzin Za życiem” dotyczącym możliwości wsparcia, opracowania wspólnie z kobietą i rodziną indywidualnego katalogu możliwego wsparcia, koordynacja poradnictwa i wsparcia dla kobiet i rodzin, wsparcia, koordynacja poradnictwa i wsparcia dla kobiet i rodzin, występowanie do podmiotów w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia.

Ponadto z analizy danych zawartych w Tabeli Nr 6 można wywnioskować, że na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin korzystających ze świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego, które są wypłacane na podstawie przepisów – ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów – utrzymuje się na podobnym, ustabilizowanym poziomie. W efekcie tego w 2019 roku do tego rodzaju świadczeń uprawnionych było – 26 rodzin, a w roku 2021 – 25.

Kolejną kategorią świadczonej rodzinom z dziećmi pomocy jest wsparcie dla uczniów w ramach pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie jednorazowego stypendium szkolnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym. Pomoc materialna udzielana jest uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji oraz umożliwienie pokonywania barier dostępu do edukacji wynikającej z trudnej sytuacji materialnej ucznia.

Prawo do stypendium szkolnego posiada uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów w rodzinie, a w szczególności, gdy w rodzinie występuje bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, alkoholizm, narkomania lub inne okoliczności uzasadniające pomoc. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż kwota kryterium

dochodowego na osobę w rodzinie o którym mowa w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W efekcie tego Urząd Miejski w Błażowej w roku 2021 udzielił dzieciom i młodzieży stypendia w charakterze socjalnym na które przeznaczył 193 160,00 zł (dla łącznie 174 osób), naukowym 7 300,00 zł (dla 20 osób), sportowym 15 000,00 zł (dla 10 osób) oraz z uwagi na zdarzenie losowe 1 240,00 zł (dla 2 osób). Efektem tych działań było między innymi wsparcie socjalne dzieci i młodzieży z ubogich rodzin oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin o niższym standardzie materialnym.

Ważnym instrumentem polityki edukacyjnej i integracyjnej oraz wyrównywania szans rozwojowych jest edukacja przedszkolna. Dla dzieci, których rozwój przebiega nieharmonijnie przedszkole jest szansą na wczesne wspieranie rozwoju w sferze poznawczej i społecznej. Edukacja przedszkolna i szkolna w gminie realizowana jest w następujących placówkach:

Tabela nr 7. Liczba dzieci w placówkach oświatowych na terenie gminy – stan na 31.12.2021 r.

lp.	Rodzaj placówki	Liczba uczniów	Liczba dziewcząt	Liczba chłopców	Liczba nauczycieli / wychowawców
1.	Szkoła Podstawowa w Błażowej	351	172	179	56
2.	Liceum Ogólnokształcące w Błażowej	74	47	27	
3.	Szkoła Podstawowa w Piątkowej	52	26	26	22
4.	Szkoła Podstawowa w Futomie	119	59	60	28
5.	Szkoła Podstawowa w Białce	33	17	16	18
6.	Szkoła Podstawowa w Kąkolówce	93	38	55	25
7.	Szkoła Podstawowa w Nowym Borku	117	44	73	28
8.	Szkoła Podstawowa w Lecce	59	30	29	24
9.	Szkoła Podstawowa w Błażowej Dolnej	123	63	60	21
10.	Oddział Przedszkolny w Błażowej (przy szkole)	88	39	49	4
11.	Oddział Przedszkolny w Białce	18	9	9	1
12.	Oddział Przedszkolny w Nowym Borku	17	9	8	4
13.	Oddział Przedszkolny w Lecce	23	12	11	1
14.	Oddział Przedszkolny w Błażowej Dolnej	11	6	5	1
15.	Przedszkole Publiczne w Błażowej z filią w Kąkolówce	179	97	82	18
16.	Klub Dziecięcy „Maluszek”	30	12	18	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z opracowanego sprawozdania z zasobów pomocy społecznej za rok 2021 r.

Placówki oświatowe z terenu Gminy Błażowa ściśle współpracują z Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Wspomniane placówki wspierają również rodziny w sferze opiekuńczo – wychowawczej. Obszarem ich działania prócz edukacji, która jest ich głównym i priorytetowym zadaniem, jest także wspieranie rodziców w wychowaniu młodego pokolenia. W placówkach oświatowych realizowanych jest szereg przedsięwzięć, programów, akcji profilaktycznych i edukacyjnych, które mają na celu pokazanie młodemu pokoleniu wartości jakimi

powinni kierować się w swoim życiu. Bardzo dużo porusza się kwestii dotyczących szkodliwości nadużywania alkoholu, narkotyków, jak również neguje się zachowania noszące znamiona przemocy.

W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami zachodzi konieczność udzielenia jej pomocy m.in. poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego. Na podstawie zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, a także ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz w związku z zawartymi w nich zapisami na terenie Gminy Błazowa zostały powołane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminy Zespół Interdyscyplinarny.

W oparciu o dane pozyskane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Błazowej, w 2021 roku do ww. instytucji wpłynęło 32 różnych wniosków proszących o pomoc w rozwiązywaniu problemu nadmiernego spożywania napojów alkoholowych – co przedstawione zostało w Tabeli nr 8.

Tabela nr 8. Statystyczne ujęcie problemu alkoholowego rodzin z terenu Gminy Błazowa z podziałem na lata 2019 – 2021.

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba skierowanych wniosków o podjęcie czynności zmierzających do zobowiązania do leczenia odwykowego	28	16	32
Liczba osób uzależnionych od alkoholu zgodnie z wydanymi w tym zakresie opiniami psychologiczno – psychiatrycznymi	15	8	34
Liczba wniosków przesłanych do sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	17	11	26

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Błazowej.

W porównaniu do roku poprzedniego liczba wniosków o podjęcie stosownych czynności zmierzających do zobowiązania leczeniem alkoholowym wzrosła o 16 natomiast w odniesieniu do roku 2019 nastąpił wzrost wniosków o 4.

Spośród wszystkich zgłoszeń w roku 2021 – aż u 34 osób zdiagnozowano zgodnie z wydaną opinią psychologiczno – psychiatryczną problem uzależnienia od alkoholu, co jest wynikiem stosunkowo wysokim w porównaniu do lat poprzednich, kiedy uzależnionych okazało się jedynie – 15 osób w 2019 roku oraz 8 w roku 2020.

Biorąc jednak pod uwagę całościową liczbę ludności z terenu Gminy Błazowa – można stwierdzić, że liczba osób ze zdiagnozowanym uzależnieniem jest coraz wyższa. Rosnąca liczba czy to skierowanych wniosków o podjęcie czynności zmierzających do zobowiązania do leczenia odwykowego czy też zdiagnozowanych osób uzależnionych od alkoholu z pewnością nie jest jednoznaczna z rzeczywistym natężeniem problemów alkoholowych na terenie gminy. Można śmiało sądzić, że w wielu rodzinach ze środowiska lokalnego istnieje ukryty problem alkoholowy – w związku z czym przedstawiciele służb społecznych podejmują nieustannie edukacyjne działania motywujące do aktywnego reagowania na występujące w rodzinach problemy diagnozując

jednocześnie zaobserwowane u nich dysfunkcje pośród których znaczącą kwestię odgrywa również problem przemocy.

Z kolei zgodnie ze statystycznym ujęciem zagadnienia przemocy w rodzinie zamieszczonym w Tabeli nr 9 – w latach 2019 – 2021 procedurę Niebieskie Karty wszczynano średnio blisko 20 razy w skali roku – z czego zdecydowaną większość stanowią sprawy założone przez funkcjonariuszy policji.

Tabela nr 9. Statystyczne ujęcie procedury Niebieskie Karty i interwencji Policji.

Wyszczególnienie		2019	2020	2021
Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty		30	10	19
w tym:	Założonych przez funkcjonariuszy policji	23	10	9
Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty		11	23	21
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych		133	117	107
Liczba osób izolowanych do wytrzeźwienia		64	46	49 (w tym 5 kobiet)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Posterunku Policji w Błazowej i Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Błazowej.

Zestawienie powyższych informacji wyraźnie wskazuje na wspomniany większy udział funkcjonariuszy policji we wdrażaniu ww. procedury. Zaistniały stan rzeczy wynika bez wątpienia z faktu pierwszorzędowego charakteru interwencyjnego tychże służb. Większość Niebieskich Kart zakładanych jest bowiem w wyniku podejmowanych przez policję właśnie interwencji domowych, których liczba – zgodnie z powyższą Tabelą nr 9 – utrzymuje się na wysokim poziomie rocznym – przekraczającym 100.

Na stosunkowo wysokim poziomie utrzymuje się również liczba osób izolowanych przez policję do wytrzeźwienia. W efekcie tego w roku 2021 było to 49 osób, w tym 5 kobiet, co stanowi niewielki spadek względem roku 2019 (64 osoby), lecz wzrost względem roku 2020, kiedy to izolowanych było 46 osób.

Wysoka liczba działań związanych z wymuszoną ingerencją funkcjonariuszy policji w domowe życie mieszkańców Gminy Błazowa świadczy bezpośrednio o sporym natężeniu występujących w tych rodzinach dysfunkcji i zaburzeń życia rodzinnego, co pociąga za sobą uzasadnioną konieczność wdrażania ciągłych interdyscyplinarnych działań pomocowych na rzecz ww. grupy rodzin.

Jednym z przykładów takich działań jest funkcjonowanie na terenie gminy wspomnianego Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, który w 2019 roku był powoływany 4-krotnie, w 2020 roku 7-krotnie, a w 2021 roku 14-krotnie. W efekcie tego w 2019 roku utworzono 30 grup roboczych, w 2020 roku – 10, a w 2021 roku utworzonych zostało 19 grup roboczych.

Niestety dużą część osób, które doświadczają przemocy są dzieci. Udział dzieci w dysfunkcyjnym życiu rodziny (nie tylko w zakresie występującej przemocy czy alkoholizmu)

jest zjawiskiem wysoce niepokojącym, głównie ze względu na narastający proces ich demoralizacji, co skutkuje niejednokrotnie szeregiem występujących u małoletnich nieprawidłowości m.in. w postaci zachowań dewiacyjnych, problemów z funkcjonowaniem w grupie rówieśniczej, bagatelizacji obowiązku szkolnego, co na terenie Gminy Błazowa jest głównym obszarem pracy pedagogów, pracowników socjalnych i asystenta rodziny.

Innym problemem współczesnych rodzin z terenu gminy jest nieprawidłowa realizacja powinności opiekuńczo – wychowawczych, które wynikają niejednokrotnie z szeregu innych zaburzeń życia rodzinnego. Dokonując szczegółowej analizy ww. zjawiska na wstępie należy podkreślić, że trudno jest jednoznacznie określić skalę występującego problemu, głównie z uwagi na wciąż niezidentyfikowane przypadki występujących dysfunkcji. Rozpatrując jednak natężenie bezradności rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych można niewątpliwie powołać się na liczbę beneficjentów pobierających świadczenia z pomocy społecznej ze względu właśnie na bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Zgodnie z Tabelą nr 3 umieszczoną na stronie 8 niniejszego opracowania, z ww. pomocy na przestrzeni roku 2019, 2020 i 2021 skorzystało kolejno 8, 2 i 1 rodzin. Odpowiednim wskaźnikiem obrazującym skalę problemu dysfunkcji opiekuńczo – wychowawczych z terenu Gminy Błazowa jest także liczba rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską oraz liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych czy też w pieczy zastępczej, co zaprezentowano w Tabeli nr 10.

Tabela nr 10. Liczba rodzin z ograniczoną i pozbawioną władzą rodzicielską oraz liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i pieczy zastępczej na przestrzeni kolejnych lat kalendarzowych.

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba rodzin z ograniczoną władzą rodzicielską	1	1	2
w tym pod nadzorem kuratora	2	3	3
Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	4	4	5
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych i dokumentów dot. odpłatności za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w pieczy zastępczej.

Zdarzają się sytuacje, że pomimo prowadzonej pracy socjalnej świadczonej na rzecz rodziny zachodzi konieczność umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Konwencja o prawach dziecka ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku stanowi, że – *Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub gdy jest to niezbędne w odpowiedniej instytucji.* Prawo to zapisane jest również w najwyższej rangi akcie normatywnym jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w której w art. 72 ust. 2 jest zapisane – *dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.*

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej. Piecza zastępcza może być sprawowana w formie:

- rodzinnej
- instytucjonalnej

Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze w tym spokrewnione, niezawodowe, zawodowe a także rodzinne domy dziecka.

Szczegółowa analiza przedstawionych informacji pozwala na stwierdzenie, że na terenie Gminy Błazowa w stosunku do całkowitej liczby ludności, liczba rodzin z dysfunkcjami opiekuńczo – wychowawczymi na przestrzeni wymienionych lat nie była wysoka. Pomimo małej skali problemu ww. grupa rodzin traktowana była jednak przez służby społeczne w sposób priorytetowy. Pracownicy Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Błazowej z niezwykłą starannością analizowali każdy zgłoszony przypadek dysfunkcji rodzinnych dobierając odpowiednie środki pomocowe. Jedną z zastosowanych form wsparcia oprócz prowadzonej pracy socjalnej była pomoc ze strony asystenta rodziny.

W latach 2019 – 2021 w Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Błazowej zatrudniony był 1 asystent rodziny w ramach umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy. Praca asystenta rodziny prowadzona była w miejscu zamieszkania rodzin oraz w innych dogodnych miejscach wskazanych przez osoby zainteresowane. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny ze względu na trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej zmagaly się na ogół z kłopotami wynikającymi z: bezrobocia, alkoholizmu, przemocy w rodzinie, niewydolności opiekuńczo – wychowawczej, niezaradności życiowej, deficytów intelektualnych i problemów psychologicznych oraz niedostosowanych zachowań dzieci, takich jak: agresja, trudności z wypełnianiem powinności szkolnych, złych nawyków higienicznych, niska samoocena i brak wiary we własne możliwości itp.

Poniższa Tabela nr 11 prezentuje całkowitą liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny z uwzględnieniem rodzin, z którymi współpraca odbywała się na podstawie zobowiązania sądu.

Tabela nr 11. Liczba rodzin pod opieką asystenta rodziny w latach 2019 – 2021.

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba rodzin pod opieką asystenta rodziny	15	11	12
w tym ze zobowiązania sądu	3	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań rzeczowo – finansowych z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2019 – 2021.

Dla każdej z rodzin objętych asystenturą – po wcześniejszej ocenie sytuacji, stworzony został indywidualny plan pracy, który pisany był wspólnie z rodziną. Obszar pracy wykonanej przez asystenta rodziny dotyczył głównie:

- udzielenie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych dzieci i rodziców;
- motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielenie pomocy rodzinom w postaci konsultacji prawnych, pomocy w formułowaniu pozwów i pism procesowych;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych.

Z kolei zgodnie z art. 191 ust. 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 2 ww. ustawy w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej – średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

W 2021 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej z terenu Gminy Błażowa w Domu dla Dzieci i Młodzieży PRZYSTAŃ w Rzeszowie przybywała czwórka dzieci z jednej rodziny biologicznej, z czego 1 osobą końcem ubiegłego roku opuściła wspomnianą placówkę z powodu osiągnięcia pełnoletności. Jednakże w grudniu 2021 r. w pieczy zastępczej umieszczone zostało kolejne dziecko.

Z tytułu umieszczenia dzieci w placówkach MGOPS w Błażowej pokrywał w 2021 roku częściowe koszty pobytu dzieci w wysokości 10 % i 50% średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dzieci. Na powyższy cel wydano kwotę łączną w wysokości 159 724,87 zł sfinansowaną w całości ze środków własnych gminy.

Tabela nr 12. Zestawienie wydatków gminy w związku z kosztami pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Liczba dzieci	Kwota opłat za utrzymanie dzieci	Liczba dzieci	Kwota opłat za utrzymanie dzieci	Liczba dzieci	Kwota opłat za utrzymanie dzieci
Instytucjonalna piecza zastępcza	4	175 297,12 zł	4	143 210,14 zł	5	159 724,87 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2020 – 2022.

Na przestrzeni lat 2019 – 2021 z różnych przyczyn asystent rodziny zakończył współpracę z poszczególnymi rodzinami. Informacja na temat liczby rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę umieszczona została poniżej w Tabeli nr 13. W zestawieniu uwzględniono również powody zakończenia asystentury.

Tabela nr 13. Statystyczne ujęcie rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę w latach 2019 – 2021.

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba rodzin z którymi asystent rodziny zakończył współpracę:	5	2	4
w tym ze względu na osiągnięcie celów	4	2	2
w tym ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	1	0	2
w tym ze względu na brak efektów	0	0	0
w tym ze względu na zmianę metody pracy	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2020 – 2022.

Analizując równocześnie powyższe dwie tabele tj.: Tabelę nr 11 – 13 mając na uwadze złożoności występujących problemów oraz stawiany przez rodziny ciągły opór przed zmianą utartych i wieloletnich nawyków codziennego życia, można zauważyć, że liczba zamykanych asystentur w stosunku do całkowitej liczby rodzin objętych pomocą asystenta rodziny jest stosunkowo niska.

Jednakże wymaga zakończenie pracy z rodziną, wypracowanie adekwatnej zmiany wymaga co raz to dłuższego okresu czasu, jak również większego i wspólnego zaangażowania służb pomocowych w rozwiązywanie napotykaných trudności. Nie świadczy to jednak o nietrafności wdrażanych form pomocy, ale wynika bezpośrednio z napotkanych problemów, z którymi należy się zmierzyć. Interdyscyplinarny charakter podejmowanych działań pomocowych stanowi odpowiedni potencjał do całościowego przezwyciężania nie tylko problemów opiekuńczo – wychowawczych, ale również ogółu innych trudności życiowych mieszkańców Gminy Błazowa zaprezentowanych w niniejszym Programie, których rozwiązywanie powinno jawić się jako działania priorytetowe w opracowywanym schemacie wsparcia.

3. Gminne zasoby instytucjonalne:

Mając na uwadze otoczenie w regionie Gminy Błazowa pod względem tutejszych zasobów instytucjonalnych podejmujących się wspierania rodziny w realizacji jej podstawowych funkcji oraz

integracji życia rodzinnego – należy odnotować, że na analizowanym terenie działa kilka różnych instytucji pomocowych, wśród których najważniejszą rolę odgrywają: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Błazowej oraz Urząd Miejski w Błazowej.

Głównym zadaniem Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Błazowej jest rozwiązywanie trudności życiowych mieszkańców gminy na podstawie systemu świadczeń socjalnych, realizacji pracy socjalnej oraz pracę asystenta rodziny. Ośrodek zapewnia także obsługę organizacyjno – techniczną Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.

W obrębie Urzędu Miejskiego w Błazowej – realizowana jest natomiast m.in. wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz pakietu stypendiów dla dzieci i młodzieży, a także działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach której prócz rozwiązywania strictly problemów alkoholowych funkcjonuje również nieodpłatny punkt pomocy psychologicznej.

Mieszkańcy gminy mogą skorzystać również z pomocy prawnej realizowanej nieodpłatnie, 3 razy w tygodniu w punkcie konsultacyjnym w budynku Zespołu Szkół w Błazowej oraz ze wsparcia pedagogicznego dla dzieci na terenie placówek szkolnych.

Ponadto na obszarze gminy znajduje się również lokalny posterunek policji, placówki służby zdrowia oraz instytucje kościelne. Istotną rolę w procesie integracji życia rodzinnego odgrywają także znajdujące się na terenie gminy instytucje kulturowo – oświatowe takie jak: Gminny Ośrodek Kultury w Błazowej czy Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w Błazowej ze swoimi filiami, które realizują zadania z zakresu aktywizacji społecznej lokalnych rodzin poprzez organizację warsztatów i zajęć tematycznych, imprez okolicznościowych, wydarzeń sportowo – rekreacyjnych, konkursów i form aktywnego wypoczynku. Zgodnie z danymi pozyskanymi z ww. instytucji – dysponują one szeroką ofertą tematyczną, w ramach której można uczestniczyć m.in. w amatorskim ruchu artystycznym Gminnego Ośrodka Kultury zrzeszającym takie grupy jak: zespół wokalnie – taneczny „Margoński”, zespół obrzędowy „Futomanie”, kółko plastyczne i kółko rękodzieła ludowego, grupę teatralną, a także można brać udział w inicjatywach podejmowanych przez wspomnianą Bibliotekę w postaci organizowanych cyklicznie Nocy Muzeów, Nocy Bibliotek, Dnia Bibliotekarza, konkursów czytelniczych, kiermaszów książek czy zabaw andrzejkowych.

4. Analiza SWOT:

Opracowana diagnoza, a także potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez osoby działające w obszarze wsparcia rodziny umożliwiły sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu wsparcia rodziny w Gminie Błazowa. Analiza ta stanowi podstawę do określenia na jakich płaszczyznach życia rodzin należy podjąć działania, aby rodzina prawidłowo funkcjonowała i stanowiła pozytywne środowisko rozwoju młodego człowieka.

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służących do porządkowania informacji. Skupia się ona głównie na odpowiedzi na pytania:

- Czy obecny stan zasobów gminy stanowi silną czy słabą stronę, tzn. czy jest czynnikiem ułatwiającym czy utrudniającym rozwój?
- Jakie szanse i zagrożenia dla gminy płyną z jej kontaktów z bliższym lub dalszym otoczeniem?

Analiza tych czynników pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów. Jakościowa analiza sytuacji rodziny, dziecka i systemu opieki oraz prawdopodobnej przyszłej sytuacji pozwala na ukierunkowanie działań w ten sposób, by sprzyjały one osiągnięciu założonego celu. Analiza nie jest wolna od subiektywnych ocen obszarów trudnych do pogrupowania, co jednak zminimalizowano faktem poddania danych czynników ocenie zespołowej przez osoby zaangażowane na rzecz pracy z rodziną.

Tabela nr 13. Analiza SWOT.

Mocne strony	Słabe strony
• podnoszenie kompetencji zawodowych, wiedzy i umiejętności pracowników służb społecznych z terenu Gminy poprzez udział w szkoleniach, konferencjach itp. • szeroki wachlarz możliwości kulturowych, • prowadzenie działalności edukacyjno – informacyjnej w zakresie profilaktyki prawidłowego funkcjonowania rodziny, • systematyczne monitorowanie rodzin oraz diagnozowanie występujących dysfunkcji • realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Błazowa na lata 2021 – 2026, • realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomani w Gminie Błazowa • realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Błazowa na lata 2021 – 2025, • aktywne funkcjonowanie Gminnego Zespołu	• utrudniony dostęp do specjalistycznego poradnictwa i wsparcia, • występujące stereotypy blokujące korzystanie z usług specjalistów, • uzależnienie członków rodziny od alkoholu, • problem ubóstwa i bezrobocia • wysokie koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, • brak mieszkań chronionych, • brak grup wsparcia i grup samopomocowych, • bierna postawa rodzin w zakresie rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych, • bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, • brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, • wyuczona bezradność i roszczeniowość podopiecznych ośrodka pomocy społecznej,

Interdyscyplinarnego oraz działanie grup roboczych, • aktywna współpraca pracowników pomocy społecznej z bazą pomocowych instytucji wspierających rodzinę takich jak sąd, policja, placówki służby zdrowia i placówki oświatowe, PCPR, kościół, placówki opiekuńczo – wychowawcze, • dostępność do pomocy prawnej, psychologicznej i pedagogicznej na terenie gminy, • szeroki wachlarz finansowego wsparcia rodziny w postaci zasiłków z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, wychowawczych i alimentacyjnych, stypendiów socjalnych, naukowych i sportowych, • zatrudnienie asystenta rodziny	• brak rodzin wspierających, • uzależnienie rodzin od systemu świadczeń finansowych
Szanse	Zagrożenia
• wzmocnienie interdyscyplinarnej współpracy między instytucjami wspierającymi rodzinę, • otwartość władz samorządowych na współpracę ze środowiskiem lokalnym, • upowszechnianie informacji w środowisku na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom w sytuacjach kryzysowych, • upowszechnianie informacji na temat pracy asystenta rodziny, • aktywizacja osób przez pracowników socjalnych do zmiany swoich postaw życiowych, • mobilizacja do korzystania z wachlarza oferty kulturowej, • organizacja konferencji rodzinnych i profilaktycznych spotkań edukacyjnych, • podnoszenie kwalifikacji przez pracowników MGOPS oraz pracowników służb wspierających rodzinę	• wzrost kosztów utrzymania rodziny, • przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dziecka na inne instytucje, • brak zainteresowania rodziców problemami dziecka i spędzaniem przez niego wolnego czasu, • rozwój patologii społecznych, • negatywne następstwa epidemii COVID-19 w wielu sferach życia społecznego i gospodarczego, w tym np. wzrost uzależnień behawioralnych (od używania nowoczesnych technologii), • osłabianie się funkcji opiekuńczej rodziny, • brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne, • uzależnienie dużej liczby osób od długotrwałego korzystania z systemu pomocy społecznej, • rosnąca ilość rodzin wieloprotblemowych, • niestabilność prawa dot. polityki społecznej, niespójność przepisów

Źródło: opracowanie własne.

5. Cele programu:

Cel główny:

**Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji
opiekuncko – wychowawczych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

Cele szczegółowe:

- 1) Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom we właściwym wypełnianiu funkcji opiekuncko – wychowawczych.
- 2) Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących
- 3) Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka przebywającego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.
- 4) Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry służb wspierających rodzinę.
- 5) Diagnoza środowiska rodzinnego.
- 6) Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin.

6. Realizatorzy Programu:

Głównym realizatorem Programu będzie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Błazowej przy udziale:

- 1) Urzędu Miejski w Błazowej,
- 2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 3) Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego,
- 4) Posterunku Policji w Błazowej,
- 5) Sądu Rejonowego w Rzeszowie,
- 6) Zespołu Kuratorskiego,
- 7) Placówek służby zdrowia,
- 8) Placówek oświatowych,
- 9) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie,
- 10) Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie,
- 11) Placówek kulturowych (GOK i MGBP).

7. Realizacja programu:

Tabela nr 14.

lp.	Kierunek działania	Okres realizacji	Wskaźniki	Podmiot realizujący	Źródło finansowania
1. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom we właściwym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. 2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących. 3. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka przebywającego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.					
1.	Monitorowane sytuacje rodzin z problemami bezradności opiekuńczo – wychowawczej	2023 - 2025	Liczba rodzin objętych wsparciem	MGOPS, Placówki oświatowe	Środki własne, Środki zewnętrzne
2.	Monitoring sytuacji rodzin zagrożonych dysfunkcjami oraz analiza zjawisk rodzących potrzebę ubiegania się o pomoc	2023 - 2025	Liczba rodzin objętych wsparciem	MGOPS, Placówki oświatowe Placówki służby zdrowia	Środki własne, Środki zewnętrzne
3.	Wsparcie asystenta rodziny	2023 - 2025	Liczba rodzin, pracujących z asystentem rodziny i którym przydzielono asystenta	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
4.	Zapewnienie dostępu do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego	2023 - 2025	Liczba rodzin, która skorzystała z pomocy Liczba konsultacji, udzielonych porad Liczba i formy przekazów informujących o miejscach pomocy	MGOPS PCPR GKRPA GZI Urząd Miejski	Środki własne, Środki zewnętrzne
5.	Współpraca z kuratorami sądowymi, policją, szkołami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych	2023 - 2025	Liczba zgłaszanych spraw, spotkań	MGOPS Policja Sąd Rejonowy Placówki oświatowe Zespół kuratorski	Środki własne, Środki zewnętrzne
6.	Motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji, deficytów	2023 - 2025	Liczba i rodzaj podejmowanych działań	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
7.	Dążenie do reintegracji rodzin celem powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	2023 - 2025	Liczba rodzin objętych pomocą Liczba rodzin, w których nastąpiła reintegracja	MGOPS PCPR	Środki własne, Środki zewnętrzne
8.	Dążenie do reintegracji społecznej rodzin	2023 - 2025	Liczba i rodzaj podejmowanych działań przez służby społeczne Liczba rodzin	MGOPS Placówki kulturowe Placówki oświatowe	Środki własne, Środki zewnętrzne

			biorących udział w różnorodnych wydarzeniach, spotkaniach na terenie gminy		
9.	Organizowanie czasu wolnego i pozalekcyjnego dla dzieci i młodzieży	2023 - 2025	Liczba zorganizowanych form wypoczynku, ilość uczestników	Placówki kulturowe Placówki oświatowe	Środki własne, Środki zewnętrzne
10.	Praca socjalna nakierowana na odzyskanie/poprawę zdolności do pełnienia prawidłowych ról i funkcji w społeczeństwie	2023 - 2025	Liczba rodzin objęta pracą socjalną	MGOPS Placówki oświatowe	Środki własne, Środki zewnętrzne
4. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin.					
11.	Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej ze świadczeń pomocy społecznej rodzinom z dziećmi	2023 - 2025	Liczba zrealizowanych świadczeń	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
12.	Udzielanie rodzinom z dziećmi pomocy w formie świadczeń alimentacyjnych	2023 - 2025	Liczba zrealizowanych świadczeń	Urząd Miejski	Środki własne, Środki zewnętrzne
13.	Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów	2023 - 2025	Liczba zrealizowanych świadczeń	Urząd Miejski	Środki własne, Środki zewnętrzne
14.	Udzielanie rodzinom z dziećmi pomocy w formie świadczeń rodzinnych	2023 - 2025	Liczba zrealizowanych świadczeń	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
15.	Objęcie pomocą rodzin i dzieci w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	2023 - 2025	Liczba zrealizowanych świadczeń	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
16.	Praca socjalna z rodziną w oparciu o kontrakt socjalny w celu kształtowania norm i wartości rodzinnych, racjonalnego gospodarowania budżetem domowym, dbania o zdrowy styl życia, załatwiania spraw urzędowych, poprawy sytuacji materialno – bytowej	2023 - 2025	Liczba zawartych kontraktów socjalnych	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
17.	Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka m.in. w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo – wychowawczej	2023 - 2025	Kwota wydatkowanych na ten cel środków	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
5. Diagnoza środowisk rodzinnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej pod względem potrzeb i problemów.					
18.	Szczegółowe i wieloaspektowe rozpoznanie sytuacji rodziny przeżywającej trudności	2023 - 2025	Liczba wizyt służb społecznych w środowisku Liczba rodzin objętych wsparciem	MGOPS Sąd Rejonowy Zespół kuratorski Placówki oświatowe	Środki własne, Środki zewnętrzne
19.	Kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe	2023 - 2025	Liczba wniosków o podjęcie leczenia	MGOPS GKRPA	Środki własne, Środki zewnętrzne

20.	Kierowanie wniosków do Sądu o wgląd w sytuację rodzinną	2023 - 2025	Liczba wniosków do Sądu	MGOPS Sąd Rejonowy Zespół kuratorski Placówki oświatowe	Środki własne, Środki zewnętrzne
21.	Wywiady środowiskowe w rodzinach przeżywających trudności	2023 - 2025	Liczba przeprowadzonych wywiadów	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne
22.	Przydzielenie rodzinie asystenta rodziny	2023 - 2025	Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta	MGOPS Sąd Rejonowy	Środki własne, Środki zewnętrzne
23.	Objęcie rodzin dysfunkcyjnych profesjonalną pomocą	2023 - 2025	Liczba rodzin objętych pomocą służb społecznych	MGOPS Placówki oświatowe Placówki służby zdrowia	Środki własne, Środki zewnętrzne
6. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry służb wspierających rodzinę.					
24.	Udział pracowników służb wspierających rodzinę w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, seminariach, webinarach	2023 - 2025	Liczba odbytych szkoleń, warsztatów, konferencji, seminariów, webinarów	MGOPS Placówki oświatowe Zespół kuratorski	Środki własne, Środki zewnętrzne
25.	Wymiana doświadczeń i umiejętności zawodowych służb wspierających rodzinę poprzez wizyty studyjne	2023 - 2025	Liczba odbytych wizyt studyjnych	MGOPS	Środki własne, Środki zewnętrzne

8. Rezultaty Programu:

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- poprawa w funkcjonowaniu rodzin z występującymi problemami opiekuńczo – wychowawczymi,
- wzrost jakości funkcjonowania obecnego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa dziecka i rodziny,
- wzrost jakości i poprawa funkcjonowania rodzin,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin,
- rozwijanie efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie,
- reintegracja rodzin.

9. Źródło finansowania Programu:

Finansowanie 3-letniego Programu w latach 2023 – 2025 odbywać się będzie w ramach środków finansowych, którymi dysponują poszczególne podmioty, które są odpowiedzialne za

realizację określonych zadań w przywołanych na wstępie ustawach, jak również poprzez środki pozyskane na zadania związane z realizacją Programu w formie dotacji celowych z budżetu państwa, dotacji rządowych na realizację programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, jak również środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

10. Monitoring i ewaluacja Programu:

Koordinacja i monitoring realizacji Programu polegał będzie na zbieraniu przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Błazowej danych dotyczących zrealizowanych zadań w jego ramach od podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę założonego zakresu działań. Zgromadzone dane pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w Programie.

Analiza realizacji Programu zostanie ujęta w rocznym sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny przedstawianym corocznie do dnia 31 marca Radzie Miejskiej w Błazowej wraz z potrzebami związanymi z realizacją tychże zadań.